

برسی مولفه های محله مسکونی پایدار

(نمونه موردی محله پیرزرگر اردبیل)

مجتبی میکائیل زاده^{۱*}، وحید وزیری^۲، محمد باقری^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات اردبیل، Mikaili_lm@yahoo.com

۲- دکتری، عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی، Vaziri.vahid@gmail.com

۳- دکتری، رئیس دانشکده هنر و معماری تبریز، Mbagheri@iust.ac.ir

چکیده

محله نماد پایداری سکونت است. روابط همسایگی و پیوند های محلی، مبنا و اساس مشارکت اجتماعی در سکونتگاه های انسانی است. اما امروزه در محلات شهری، دیگر کمتر نشانی از سال های گذشته (تعامل، روابط و مشارکت اجتماعی) یافت می شود و تغییراتی که آرام آرام صورت گرفته است امکان تعامل اجتماعی در اهالی محله را روز به روز کم رنگ تر ساخته است و این در حالی است که محلات پایدار بایستی به لحاظ کالبدی رضایت بخش بوده و از منظر خدمات شهری همچون حمل و نقل و دسترسی، مشکلات کمتری داشته، از منظر اجتماعی کارکرد خوبی به خود اختصاص داده و از انسجام اجتماعی و ارتباط خوبی در راستای رفع مشکلات محله بهره مند باشند و بسط و توسعه و وقایع و خطرات جمعی گردند. اما شبکه های ارتباطی و نوسازی های جدید شهری، کارکرد محله های تاریخی را از هم گسیخته و تبعات اجتماعی جبران ناپذیری را به محله های کهن تحمیل کرده و کاهش کارایی محله ها در پاسخ دهی به نیاز های ساکنین را منجر گردیده است. لذا توجه به ارزش های بوم شناسانه، تداوم حیات و رونق زندگی در محله های مسکونی، اهمیت یافته و نیاز ساکنین به اثرات اجتماعی این پایداری امری ضروری می نماید. و عدم توجه به این نیاز ها اثرات بلند مدت را در بر خواهد داشت. بنابراین پژوهش حاضر به بررسی مولفه های موثر در توسعه محله های پایدار می پردازد تا در کاهش مشکلات اجتماعی، زیستی، روانی برای نسل های آینده اقدامی صورت پذیرد.

کلید واژه: محله پایدار، محله مسکونی، توسعه پایدار

۱- مقدمه

پیرو تحولات در بافت های شهری دوران معاصر و جایگزین شدن بافت های شهری جدید به جای محیط های شهری قدیم، نقش و جایگاه محله های شهری از اهمیت فوق العاده ای برخوردار شده است. روند شکل گیری محله های قدیمی که در طول دوره ای طولانی شکل گرفته بودند، به گونه ای بوده است که در پاسخگویی به نیاز های فردی و اجتماعی ساکنین از کارایی لازم برخوردار باشند. اما به نظر می رسد دگرگونی در عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی، و کالبدی شهرها به طور عام، و در محله ها به طور خاص، اثرات منفی قابل توجهی بر کارایی آن ها در پاسخگویی به نیاز های ساکنین داشته است. در این میان، برخی از محله های جدید و انسان ساخت که در اوایل نهضت شهرسازی معاصر، برنامه ریزی، طراحی و احداث گردید، رو به انحطاط و زوال گذاشته، و برخی دیگر از تداوم حیات و رونق زندگی برخوردار بوده و به عبارتی پایدار مانده اند. حفظ روابط ارزشمند انسان و فضاهای کهن شهری دارای اهمیت فزاینده بوده و با حفاظت و احیا بافت های تاریخی بر اساس مولفه های پایداری امکان پذیر خواهد بود. شهر اردبیل دارای پیشینه تاریخی و با اهمیتی می باشد و بافت شهری و محلات آن از دیر باز مورد توجه بوده است. امروزه به دلیل عدم تعادل ایجاد شده در این بافت و محلات جایگاه ارزشمند آن ها نادیده گرفته شده است. در این مقاله به صورت تحلیلی-توصیفی به این امر پرداخته شده تا مداخله در این بافت ها در راستای کاهش مشکلات روانی و اجتماعی گردد.

۲- محله

محله مکانی است که خانواده ها در آن سکنی می گزینند، ریشه می دوانند و با آن و در آن زندگی می کنند، با تک تک فضاهای آن انس داشته و هرگوشه ای از آن برایشان معنا و مفهومی خاص دارد. در محله، اهالی احساس آرامش و امنیت می کنند. محله مکانی است که در عین واحد بودن برخاسته از فرهنگ و سنت اهالی آنهاست. محله مکانی است زنده که حیات را در شریان ها و قلب تپنده آن می توان لمس کرد. کوچه و خیابان های آن، محل عبور مردمی است که وقتی یکدیگر را می بینند، بیگانه از